

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์สาธารณะ :

ศึกษากรณีรัฐวิสาหกิจการประปาส่วนภูมิภาค

ชื่อผู้เขียน : นายเอกศักดิ์ อธิธิสิษฐ

ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ปีการศึกษา : 2544

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ตัณศิริ

ประธานกรรมการ

2. อาจารย์ฐนันดรศักดิ์ บวรนนท์กุล

การประปาส่วนภูมิภาคเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการประปา โดยการสำรวจ จัดหาแหล่งน้ำดิบ และจัดให้ได้มาซึ่งน้ำดิบเพื่อใช้ในการผลิต จัดส่ง และจำหน่ายน้ำประปา รวมทั้งดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับธุรกิจการประปา เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การให้บริการสาธารณสุขปโภค โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของรัฐ และสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งหากพิจารณาตามภารกิจแล้ว ถือได้ว่าการประปาส่วนภูมิภาคได้ดำเนินการในลักษณะของการให้บริการสาธารณะโดยเป็นบริการขั้นพื้นฐานที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้อุปโภคและบริโภคน้ำสะอาด

ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุภารกิจของการประปาส่วนภูมิกษานั้นการประปาส่วนภูมิภาคจำเป็นต้องใช้ที่ดินเพื่อให้ได้มาซึ่งแหล่งน้ำเพื่อการผลิตและวางท่อจำหน่ายน้ำประปาในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นพื้นที่ราชพัสดุ ที่เทศบาล สุขาภิบาล การรถไฟ กรมทางหลวง ที่สาธารณะอื่น ๆ หรือพื้นที่ใด ๆ ของเอกชน ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินงานของการประปาส่วนภูมิภาคคือ พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ได้ให้อำนาจในการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการผลิตและการวางท่อเพื่อส่งน้ำประปาไปยังพื้นที่บุคคลหรือพื้นที่ในความดูแลขององค์กรใด ๆ เพื่อให้บริการน้ำ

อันเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการอุปโภคบริโภค และสุขอนามัย โดยอาศัยหลักการว่าเจ้าของพื้นที่นั้นเป็นผู้ได้รับประโยชน์ด้วย อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของการประปาส่วนภูมิภาคในปัจจุบันเริ่มประสบปัญหาและอุปสรรคมากขึ้นทั้งกับนิคมอุตสาหกรรม องค์การที่เป็นหน่วยงานของรัฐและกับเอกชนทั่วไป และมีกฎหมายมารองรับสิทธิส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้นทำให้ข้อพิพาทเพิ่มมากขึ้น จากการที่การประปาส่วนภูมิภาคได้อาศัยหลักในมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 เป็นแนวทางในการดำเนินการก่อให้เกิดปัญหาในปัจจุบันคือ ปัญหาบทบัญญัติของการประปาส่วนภูมิภาคขัดกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ปัญหาค่าเช่า ค่าทดแทนและการกำหนดค่าทดแทน และปัญหาข้อพิพาทในกรณีการใช้ที่ดินซึ่งอยู่ในความดูแลของหน่วยราชการอื่น โดยในปัญหาแรกนั้นเป็นการที่การประปาส่วนภูมิภาคเข้าไปใช้พื้นที่ของเอกชนเพื่อวางท่อโดยไม่ได้ออกกฎหมายเวนคืน และไม่จ่ายค่าทดแทน หากชนวัดท่อที่วางไม่เกิน 80 ซม. อีกทั้งการประปาส่วนภูมิภาคยังมีสิทธิห้ามบุคคลใด ๆ รวมถึงเจ้าของที่ดินด้วย สร้าง ปลุกสร้างหรือเข้าไปใช้ประโยชน์ใด ๆ ในพื้นที่ที่การประปาส่วนภูมิภาคได้วางท่อดังกล่าวอันเท่ากับเป็นการรอนสิทธิเจ้าของทรัพย์สินด้วย ซึ่งขัดกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ปัญหาที่สองเป็นการที่การประปาส่วนภูมิภาคอาศัยอำนาจตามกฎหมายโดยในการผลิต การส่ง การจำหน่ายน้ำประปา มีอำนาจที่จะเดินท่อ และติดตั้งอุปกรณ์ไปได้ เหนือ ตามหรือข้ามพื้นดินนั้น หากบริเวณที่กำหนดเป็นสิ่งปลูกสร้าง ดันไม้ต่าง ๆ แล้ว การประปาส่วนภูมิภาคมีอำนาจรื้อถอนสิ่งที่สร้างหรือทำขึ้น หรือตัดฟันต้นไม้หรือพืชผลอื่น ๆ ได้ โดยต้องจ่ายค่าทดแทนในการใช้ที่ดินและในการรื้อถอนหรือตัดฟันแล้วแต่กรณีให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง กรณีการดำเนินการเช่นนี้จะกำหนดค่าทดแทนอย่างไรยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน และปัญหาที่สามเป็นกรณีที่การประปาส่วนภูมิภาคจำเป็นต้องอาศัยแหล่งน้ำเพื่อการผลิต ซึ่งหากเป็นแหล่งน้ำสาธารณะ และในเขตเทศบาลแล้วจะมีกฎหมายหลายฉบับควบคุมดูแลอยู่ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการใช้กฎหมายไปใช้บังคับได้

ผลจากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรจะได้มีการแก้ไขถ้อยคำเพิ่มเติม
ในบทบัญญัติของกฎหมายการประปาส่วนภูมิภาค เพื่อให้การประปาส่วนภูมิภาค
สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินของเอกชนอย่างยืดหยุ่น มีการจัดทำโดยการกำหนด
บรรทัดฐานในการจ่ายค่าทดแทน และปรับปรุงบทบัญญัติบางประการให้สามารถใช้ที่
ดินทั้งของรัฐและเอกชน โดยอาศัยภารกิจการประปากับภารกิจอื่น ๆ เช่น การคุ้มครอง
สิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อการดำเนินการของการประปาส่วนภูมิภาคได้เป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ต่อไป